

RSMH:s ungdomsförbund

Riksförbundet
Ungdom för
Social hälsa

YTTRANDE
2008-04-10

Socialdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Dnr 2008/

Betänkandet SOU 2008:4 Omreglering av apoteksmarknaden

RUS är RSMH:s ungdomsförbund. Vi organiserar barn och ungdomar upp till 35 års ålder, som har erfarenhet av psykiska eller sociala problem. RUS grundpelare är kamrattstöd och intressepolitik. Vi arbetar för att vårt dolda handikapp ska ha samma prioritering som de synliga handikappen.

Sammanfattning

RUS anser att utredningens redovisning i sig lämnar sådana svar att det bästa vore, för både enskilda och det allmänna, att Apoteket AB fortsätter den verksamhet som idag bedrivs utan någon konkurrensutsättning.

Inom ramen för nuvarande system bör dock sådana åtgärder företas att tillgängligheten når upp till de krav som ställs från allmänheten. Detta gäller inte bara den fysiska miljön utan även öppethållande och möjlighet till kontakt per telefon, etc.

Näst efter kravet på snabb och enkel tillgänglighet kommer kravet på trygghet för den som vänder sig till apoteket. Detta trygghetskrav gäller naturligtvis dels för själva förfarandet (inklusive rådgivning då komplicerade läkemedel expedieras) vid utlämnandet av föreskrivna läkemedel och dels för den personliga integriteten när det gäller behandlingen av personuppgifter i samband med receptadministration, etc.

Farmaceuterna är den yttersta garanten för att konsumenter/brukare/patienter får den kvalificerade service som krävs för att utskrivna läkemedel också appliceras på avsett vis. RUS instämmer i utredningens varning att åtgärder krävs för att motverka en accelererande brist på utbildade farmaceuter. Detta oavsett om den föreslagna omregleringen av apoteksmarknaden genomförs eller icke.

Ett anständighetskrav är att läkemedel som skrivs ut inom ramen för pågående tvångsvård och påtvingas patienter med allvarlig psykisk ohälsa bör vara kostnadsfria. Att utredningen helt underlåter att lyfta denna fråga är beklämmande.

RSMH:s ungdomsförbund

Synpunkter

RUS grundläggande uppfattning är att ungas psykiska ohälsa i överdriven omfattning exklusivt behandlas genom utskrivning av farmaceutiska preparat. Behandlande instansers oförmåga att erbjuda evidensbaserade kompletterande/alternativa behandlingsformer som t.ex. psykoterapi är i dagsläget en skandal av närmast pinsamma proportioner. Därtill kommer problemet då människor tvångsmedicineras, eller medicineras under hot om tvång, med olika typer av mediciner, bl. a. neuroleptika. Då de vårdas i slutet frivillig vård eller tvångsvård utgör medicineringen inget privatekonomiskt problem – men så fort medicineringen sker i öppen vård får patienten betala medicinen själv. Ett anständighetskrav här är att läkemedel som skrivs ut och påtvingas patienter med allvarlig psykisk ohälsa bör vara kostnadsfria.

Med ovanstående sagt, är RUS givetvis av den åsikten att människors tillgång till ordinerade och receptfria läkemedel måste säkerställas oavsett var i landet de nu råkar bo. Utredningens fördelningsnycklar med inv./apotek och Norgehistorier om ökad förtätning av fysiska apotek glider aningen förbi glesbygdspenariet. Exakt vilken morot som ska få privata vinstmaximerande intressenter att bidra till att även den sjuke i övre Akkajaur i rimlig utsträckning får tillgång till apoteksservice lämnas lite därhän. Att utredningen uttrycker en viss osäkerhet om nya aktörer utan reglering eller lagstiftning kommer ta sitt samhällsansvar på detta område är därför milt sagt en realistisk farhåga.

Förslaget att dessutom slå sönder ett fungerande system med apoteksombud och ersätta dem med en stilla barnatro på egeninitierad fjärrkommunikation med avlägsna apotek kombinerat med distribution via posten och dess konkurrenter känns som ett lite för spännande samhällsexperiment med människors hälsa som insats.

Frågan är också om de utlämningsställen som posten m.fl. organiserar är intresserade av att via avtal påta sig ansvaret inte bara för den särskilda förvaring som vissa läkemedel kan kräva utan även det säkra tillhandahållande av läkemedel och att detta sker så att patientens integritetsskydd bibehålls.

Man bör heller inte riskera säkerheten för distribution av s.k. särskilda läkemedel, läkemedel som kräver kylförvaring eller läkemedel som tar skada av solljus, fukt eller liknande. Ett fritt upphandlande av distributionstjänster av de nya privata aktörerna ger säkert en föredömlig prispress på tjänsterna per se. Frågan är dock i vad mån detta premierar rutin, säkerhet och effektivitet i övrigt. Att förvänta sig att privata apoteksaktörer de facto ska bedriva så pass omfattande myndighetsinspektion hos sina distributörer att läkemedelsdistributionens okränkbarhet kontinuerligt kan garanteras känns som något av en from förhoppning från utredningens sida. I vad mån Läkemedelsverket sedan förväntas ha mandat och resurser att understödja den ”privata” kontrollen av distanshandelsdistributörer framstår också som minst sagt oklart.

RUS slutsats är att geografisk täckningsgrad och tillgänglighet inte på ett förutsebart sätt kommer att förändras till det bättre genom den föreslagna omregleringen.

Adress	Telefon	Telefax	E-post	Org.nr
Riksförbundet Ungdom för Social hälsa Instrumentvägen 10 126 53 Hägersten	08-772 33 60	08-772 33 61	rus@rsmh.se	802401-8080

RSMH:s ungdomsförbund

Utöver kravet på snabb och enkel tillgänglighet finns ett krav på trygghet vid hanteringen av läkemedel. Detta trygghetskrav gäller naturligtvis dels för själva förfarandet vid utlämnandet av korrekt föreskrivet läkemedel och dels för den personliga integriteten när det gäller behandlingen av personuppgifter med anledning av recepthantering.

De utbildade farmaceuterna är den yttersta garanten för att konsumenter/brukare/patienter får den kvalificerade service som krävs för att utskrivna läkemedel också appliceras på avsett vis. RUS instämmer i utredningens varning att åtgärder krävs för att motverka en accelererande brist på utbildade farmaceuter. Detta oavsett om den föreslagna omregleringen av apoteksmarknaden genomförs eller icke.

RUS synpunkter på behandlingen av personuppgifter inom ramen för apoteksverksamhet kommer att ges i relation till SOU 2008:28 Apoteksdatalagen. I den mån personuppgifter kommer att hanteras av personal som inte per definition är yrkesverksamma på hälso- och sjukvårdens område – såsom i det av SOU 2008:4 föreslagna Apotekets Servicebolag AB – krävs givetvis ett system av kontroller och personlig incheckning understött av en straffrättsligt sanktionerad tystnadsplikt.

När det gäller prisbildning har det redan tidigare varit svårt att ha kontroll över pris- och volymutvecklingen på denna marknad trots att mellaninstansen, apoteken, varit organiserade som ett monopol. Men monopolet har dock, med stöd av Läkemedelsförmånsnämndens regelsystem och verksamhet, varit den exklusivt dominerande köparen av läkemedel på marknaden. Detta är något som kunnat hålla tillbaka den generella trenden med prisökning på läkemedel. I Sverige har vi därför genom åren kunnat hålla förhållandevis rimliga priser på läkemedlen. Uppgiften har ändå inte varit lätt.

Till allt detta bör läggas att för att fungera väl och vara effektiv ur perspektivet resursfördelning bör en marknad bestå av väl upplysta och kunniga konsumenter eller kunder; något som definitivt inte gäller och aldrig kommer att gälla i fråga om läkemedel. En grundläggande förutsättning saknas därför för att skapa ett fungerande marknadssystem som ger en ur samhällets synvinkel effektiv resursfördelning.

Vi inser att Apoteksmarknadsutredningen har haft den komplicerade marknadsbilden och dess inneboende problem fullständigt klar för sig. Samtidigt har man insett att man enligt uppdraget förväntas skapa ett system som släpper in privata företag på apoteksmarknaden. Detta har ju också bekräftats då regeringen nyligen utan att avvakta remissyttrandena över utredningen faktiskt har beslutat sig för just detta.

Apoteksmarknadsutredningen försöker således skapa ett tekniskt system för att reglera olika existerande eller förväntade marknadsmekanismer så att det skall vara möjligt att genomföra en privatisering av en stor andel av apoteksmarknaden. Konstruktionen av detta tekniska system är det som har sysselsatt utredningen – inte att pröva om ett system som det man

RSMH:s ungdomsförbund

konstruerar kan öka effektiviteten i läkemedelsförsörjningen. I det avseendet är utredningens slutsatser snarast att betrakta som önskemål eller förmodanden.

RUS avstyrker bestämt att apoteksmarknaden omregleras.

Vi anser att man i stället bör bygga vidare på den fina apoteksorganisation som vi gemensamt äger idag.

På uppdrag av RUS förbundsstyrelse

Åke Nilsson
Intressepolitisk sekreterare

Jonas Andersson
Verksamhetssamordnare

CC

RSMH
NSPH
HSO
Socialstyrelsen
Centerpartiet
Folkpartiet liberalerna
Kristdemokraterna
Moderata samlingspartiet
Miljöpartiet
Socialdemokraterna
Vänsterpartiet

Adress	Telefon	Telefax	E-post	Org.nr
Riksförbundet Ungdom för Social hälsa Instrumentvägen 10 126 53 Hägersten	08-772 33 60	08-772 33 61	rus@rsmh.se	802401-8080